
EBA/WRG/2013/01

2013 m. gruodžio 12 d.

Įspėjimas vartotojams dėl virtualių valiutų

Santrauka

Europos bankininkystės institucija (EBI) skelbia šį įspėjimą, siekdama atkreipti dėmesį į galimą riziką, galinčią kilti perkant virtualią valiutą, tokią kaip bitkoinas (angl. *bitcoin*), ja disponuojant arba prekiaujant. Apie virtualias valiutas vis daugiau diskutuojama įvairiose žiniasklaidos priemonėse, jų populiarumas vis didėja.

Turite žinoti apie riziką, susijusią su virtualiomis valiutomis, įskaitant riziką prarasti savo pinigus. Šiuo metu teisės aktuose nėra jokių konkrečių apsaugos priemonių, kurios garantuotų jūsų patirtų nuostolių padengimą, jei virtualios valiutų keityklos, kurioje keičiama arba laikoma jūsų virtuali valiuta, veikla sutriktų arba nutrūktų.

Šiuo metu EBI vertina visus su virtualiomis valiutomis susijusius aspektus, siekdama nustatyti, ar virtualias valiutas galima ir reikia reglamentuoti bei vykdyti jų priežiūrą, o jums rekomenduojama susipažinti su rizika, sietina su tokiais valiutomis.

Kas yra virtuali valiuta?

Virtuali valiuta – tai neregamentuoti skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti kaip atsiskaitymo priemonę, tačiau šiuos pinigus į apyvartą išleidžia ir garantuoja ne centrinis bankas. Galimos įvairios virtualios valiutos formos: nuo valiutos, naudojamos internetinių kompiuterinių žaidimų aplinkoje ir socialiniuose tinkluose, iki atsiskaitymo priemonės, kurią galima naudoti ne tik internete arba realiame gyvenime. Šiuo metu atsiranda vis daugiau galimybių virtualia valiuta atsiskaityti už prekes ir paslaugas, perkamas iš mažmenininkų, restoranuose ir pasilinksminimo vietose. Paprastai tokiems sandoriams netaikomos rinkliavos ar mokesčiai, ir juose nedalyvauja bankai.

Visai neseniai virtuali valiuta bitkoinas padėjo pagrindą naujos kartos decentralizuotoms, tiesioginio apsikeitimo tarp vartotojų (angl. *peer-to-peer*) modelio virtualioms valiutomis, kurios dar dažnai vadinamos kriptovaliutomis (angl. *crypto currency*). Išplitus bitkoinui, įkandin pasekė dešimtys kitų virtualių valiutų.

Kaip veikia virtuali valiuta?

Virtualią valiutą, tokią kaip bitkoinus, galima nusipirkti virtualios valiutos keitykloje už įprastinę valiutą. Tuomet jie pervedami į asmeninę bitkoinų sąskaitą, dar vadinamą skaitmenine pinigine.

Naudodamiesi šia pinigine, vartotojai gali internetu nusiųsti bitkoinus visiems, galintiems juos priimti, arba vėl konvertuoti juos į įprastinę valiutą (pvz., eurus, svarus ar dolerius).

Nauji bitkoinai kuriami internete, naudojant kompiuterinę programinę įrangą, dar vadinamą bitkoinų kasykla (angl. *Bitcoin miners*). Ši programinė įranga suteikia galimybę, sprendžiant specialiai sukurtus sudėtingus algoritmus, „išsikasti“ nedidelius šios valiutos kiekius, tačiau pastebėtina, kad pinigų kiekio didėjimas yra fiksuotas, todėl per tam tikrą laiką į apyvartą išleidžiamas tik nedidelis jų kiekis.

Kokius pavojus reikia žinoti?

EBI nustatė keletą ypatumų ir pavojų, apie kuriuos vertėtų žinoti perkant virtualias valiutas, jomis disponuojant arba prekiaujant.

Virtualios valiutos keitykloje galite prarasti savo pinigus

Virtualios valiutos galima nusipirkti tiesiogiai iš kito jos turinčio asmens arba įsigyti virtualios valiutos keitykloje. Dažniausiai šių keityklų veikla yra nereguluojama. Praeityje buvo keletas atvejų, kai tokių keityklų veikla sutriko arba nutrūko – kai kuriais atvejais dėl į jas įsilaužusių trečiųjų šalių. EBI žinoma, kad kai kurie vartotojai prarado dideles šiose keityklose laikytas pinigų sumas.

Turite įsisąmoninti, kad virtualių valiutų keityklos – tai ne bankai, kurie galėtų laikyti virtualias valiutas kaip indėlį. Virtualios valiutos keityklai praradus pinigus arba sutrikus jos veiklai, nėra jokių konkrečių teisinės apsaugos priemonių (pvz., tokių, kurios taikomos veikiant indėlių garantijų sistemai), kurios garantuotų nuostolių, patirtų praradus virtualių valiutų keitykloje laikytas lėšas, padengimą, net jei keitykla įregistruota nacionalinėje priežiūros institucijoje.

Pinigai gali būti pavogti iš skaitmeninės piniginės

Nusipirkta virtuali valiuta yra saugoma skaitmeninėje piniginėje – kompiuteryje, nešiojamame kompiuteryje ar išmaniajame telefone. Skaitmeninės piniginės turi viešąjį raktažodį ir privatų raktažodį arba slaptažodį, su kuriuo galima prie jų prisijungti, tačiau tai neapsaugo skaitmeninių piniginių nuo galimų programišių įsilaužimų. Panašiai, kaip iš paprastos piniginės, jūsų pinigai iš skaitmeninės piniginės gali būti pavogti. Užregistruota atvejų, kai vartotojai prarado virtualios valiutos už daugiau kaip 1 mln. JAV dolerių, beveik be galimybės ją atgauti.

Be to, pamiršus savo skaitmeninės piniginės raktažodį arba slaptažodį, turimą virtualią valiutą galite prarasti amžiams. Slaptažodžių neregistruoja ir pakaitinių slaptažodžių neišduoda nė viena įstaiga.

Naudodami virtualią valiutą kaip mokėjimo priemonę, nesate apsaugoti

Atsiskaitydami už prekes ir paslaugas virtualia valiuta, nesate apsaugoti ES teisės aktuose numatytomis teisėmis į kompensaciją, kurių laikomasi, pvz., pervedant pinigus iš įprastinio banko

ar kitos mokėjimų sąskaitos. Atstatyti neteisėtus ar neteisingus debetinius nuskaitymus iš skaitmeninės piniginės dažniausiai yra neįmanoma. Galimybė atsiskaityti su mažmenininkais, naudojant virtualią valiutą, nėra nuolat garantuojama – ji užtikrinama mažmenininkų nuožiūra ir (arba) sutarčių, kurios gali būti nutrauktos bet kuriuo metu ir be išankstinio įspėjimo, sąlygomis.

Jūsų virtualios valiutos vertė gali greitai kisti ir net nukristi iki nulio

Bitkoinų ir kitų virtualių valiutų kaina smarkiai pakilo, o tai paskatino, kai kuriuos vartotojus, investuoti į jas. Turėtumėte žinoti, kad virtualių valiutų vertė smarkiai svyruoja ir gali lengvai didėti ar mažėti. Tam tikros virtualios valiutos populiarumui sumažėjus, pvz., padidėjus kitos virtualios valiutos populiarumui, jos vertė gali labai greitai ir visam laikui sumažėti.

Valiutų kainos kintamumas jums gali pakenkti, jei virtualią valiutą perkate kaip atsiskaitymo priemonę: priešingai nei pinigų, kurie mokami bankui arba pervedami į mokėjimų tradicine valiuta sąskaitą, atveju, neįmanoma užtikrinti, kad jūsų lėšų, laikomų virtualia valiuta, vertė išliks stabili.

Sandoriai virtualia valiuta gali būti naudojami vykdant nusikalstamas veiklas, įskaitant pinigų plovimą

Lėšų pervedimai, vykdomi virtualia valiuta, yra vieši, bet šių lėšų siuntėjai ir gavėjai – ne. Tokių sandorių beveik neįmanoma atsekti, jie užtikrina aukštą virtualios valiutos vartotojų anonimiškumo lygį. Virtualių valiutų tinklai gali būti naudojami sandoriams, susijusiems su nusikalstamomis veiklomis, įskaitant pinigų plovimą. Piktnaudžiavimas virtualia valiuta gali pakenkti jums, kadangi teisėsaugos institucijos gali nuspręsti uždaryti virtualios valiutos keityklą ir neleisti pasiimti platformoje esančių lėšų arba jomis naudotis.

Jums gali tekti vykdyti tam tikras mokesťines prievole

Turėtumėte žinoti, jog disponuojant virtualia valiuta, gali tekti mokėti mokesčius, pvz., pridėtinės vertės mokesťį arba mokesťį už kapitalo prieaugį. Turėtumėte išsiaiškinti, ar virtualios valiutos naudotojams jūsų šalyje taikomos mokesťinės prievolės.

Kaip apsisaugoti nuo galimos rizikos?

Rekomenduojame prieš perkant virtualią valiutą, gerai išsiaiškinti jos ypatumus ir į juos įsigilinti. Nenaudokite pinigų, kurių sau negalite leisti prarasti.

Skaitmeninę piniginę turėtumėte naudoti taip pat atsargiai, kaip ir paprastą piniginę. Geriau ilgą laiką joje nelaikyti didelės pinigų sumos, taip pat vertėtų pasirūpinti jos saugumu ir apsauga. Be to, turėtumėte pasidomėti, kam priklauso virtualių valiutų keityklos, kuriomis ketinate naudotis, taip pat jų verslo modeliu, skaidrumu ir tuo, kaip jos vertinamos visuomenėje.